

**Slotwoord van Carolien Gehrels, wethouder Kunst en Cultuur
van de gemeente Amsterdam
op de Spinozadag van de Amsterdamse Spinoza Kring
Paradiso, Amsterdam 22 november 2009**

Dames en heren,

Ik voel mij vereerd dat ik deze bijzondere Spinozadag 2009 mag afsluiten.

Deze dag is inmiddels uitgegroeid tot een traditie. Het is de dag waarop wij onze grootste Nederlandse filosoof eren. De dag waarop hij de inspiratiebron vormt om belangrijke thema's uit zijn werk aan te snijden. Een dag voor experts en nieuwsgierige beginners. Een dag bovenal voor *liefhebbers*.

Spinoza, het is bekend, dacht 'vanuit het gezichtspunt van de eeuwigheid'. En inderdaad zijn zijn thema's nog steeds actueel. In 2008 stonden we stil bij de Vrijheid – *Vrij zijn hoe doe je dat?* Met trots sprak ik toen over het Spinoza-monument, dat mij elke dag herinnert aan die vrijheid.

Ook lanceerde ik toen het evenement *My Name is Spinoza*. Een evenement georganiseerd door de Amsterdamse Spinoza Kring samen met SKOR. Heel veel kunstenaars en kunstinstellingen uit Amsterdam hebben hieraan meegedaan. Terugkijkend kunnen we stellen dat de manifestatie een groot succes is geweest. Amsterdam en Spinoza zijn daardoor nog meer met elkaar verbonden.

Veel projecten stonden in het teken van de vrijheid van meningsuiting en de werking van de democratie. De installatie van Aernout Mik, nog even te zien in de presentatieruimte De Inblik van SKOR, is hier een voorbeeld van. Het laat op – soms beklemmende – wijze de werking van democratische politieke processen zien.

De prikkelde 'WatSpinoza-vragen' van Dirk van Weelden (Waar gaan alle vrij geuite meningen heen?) schudden ons wakker en riepen ons vanaf grote billboards in de stad op om mee te doen aan het publiek debat.

Dat ik belang hecht aan het publieke debat zal u niet zijn ontgaan. Met mijn Boekman-lezing heb ik opnieuw aandacht gevraagd voor het publieke debat over kunst en cultuur. Want de discussie over het belang van kunst en cultuur moet terugkeren in de politiek en in de

samenleving. Daarom heb ik een voorstel gedaan om de kunstenplansystematiek te veranderen, te verbeteren. Om meer momenten in te lassen dat wij met elkaar spreken over waar we de schaarse middelen voor in willen zetten. Om onze cultuurpolitieke ambities voor het voetlicht te brengen en met het veld te bepalen hoe de kwaliteit van de kunst en cultuur in de stad versterkt kan worden.

Maar terug naar vandaag, terug naar de liefde. Wat Spinoza over de liefde zegt, onder de liefde verstaat, heeft u vandaag met elkaar bediscussieerd. Daar wil ik het niet over hebben, dat laat ik aan u. Ik wil het hebben over liefhebbers. Want ik ben een groot liefhebber van Spinoza.

En met mij zijn er vele liefhebbers van Spinoza. Ik wil er graag een noemen: Thomas Hirschhorn. Hij heeft in de zomermaanden een festival georganiseerd rond Spinoza in de Bijlmermeer. Het was een van de opmerkelijkste evenementen in het kader van *My Name is Spinoza*. Omdat hij een groot liefhebber is van Spinoza. Omdat hij een verbinding legt tussen Spinoza en kunst.

Ik wil graag citeren uit een interview in Trouw met hem:

Waarom Spinoza?

„Ik hou van hem en van zijn 'Ethica'. Het is een heel eenvoudig en tegelijkertijd heel complex boek. Het beantwoordt alledaagse vragen zoals: wat is plezier, wat is liefde of wat is trots? Geweldig om te lezen en zijn logica te volgen.”

Denkt u dat mensen anders over Spinoza gaan denken door het festival?

„Ik hoop dat ze anders gaan denken over kunst: over de mogelijkheden, de autonomie, de kracht, de universaliteit en de implicaties ervan.”

De overheid is hoeder van de vrijheid die niet kan bestaan zonder verantwoordelijkheid. De Belgische oud-premier Guy Verhofstadt betoogde onlangs dat Spinoza door zijn Theologisch-Politiek Tractaat de *founding father* is van de gedachten over een open samenleving in de moderne tijd. De open samenleving geldt als voorwaarde voor de vrijheid, zo stelde Verhofstadt, omdat deze mensen als individu de mogelijkheid geeft hun identiteit te kiezen en hen niet reduceert tot lid van een bepaalde groep, een bepaald geloof, of hun afkomst.

Juist in onzekere tijden is het van belang, dat de politiek zich deze waarden aantrekt. De waarden van de balans tussen individuele vrijheid en verantwoordelijkheid voor het collectief. Ons laten leiden door Spinoza: “De menselijke handelingen niet bespotten, niet betreuren, niet veroordelen, doch begrijpen.”

Het doel van de politiek is, aldus Spinoza, dat geest en lichaam van de mensen veilig kunnen functioneren en dat zij de vrije rede gebruiken – en niet met haat, toorn of bedrog strijden, noch zich door bittere gevoelens jegens elkander laten meeslepen. Het doel van de politiek is dus in werkelijkheid de vrijheid.”

Dat is de tolerante vrijheid waar wij in Nederland voor moeten staan.

Kracht, vreugde en liefde, alles wat individuen sterker maakt, is volgens Spinoza goed. Zijn levensmotto is dan ook ‘goed te doen en blij te zijn’ (*bene agere et laetari*). Theun de Vries noemt dit ‘wellevenskunst’. Theun de Vries, ook een groot liefhebber van Spinoza, eindigt zijn nog steeds prachtige biografie over Spinoza met de volgende woorden:

“Zijn ‘wellevenskunst’ sluit met een akkoord van sober optimisme, dat tegelijk het vaste geloof verkondigt in de rede als laatste, hoogste macht die enkeling en samenleving tot hun ware bestemming kan leiden – het akkoord van de door eigen kracht verlosbare mens.”

Ik dank u voor uw aandacht en zie uit naar de volgende Spinozadag.